

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยมีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ เมื่อเราได้ศึกษาเรื่องราวที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาจากหนังสือต่าง ๆ อาทิ จากพระไตรปิฎก อรรถกถา ตลอดจนหนังสืออื่น ๆ ที่กล่าวถึงประวัติพุทธศาสนา มักจะพบว่า มีเรื่องราวกล่าวถึงบทบาทของเศรษฐีในสมัยพุทธกาลว่ามีส่วนสำคัญในการช่วยทำนุบำรุงพุทธศาสนา เช่น ให้การอุปถัมภ์ภิกษุสงฆ์ สร้างถาวรวัตถุที่สำคัญทางศาสนา หรือเป็นปฐมเหตุที่ทำให้เกิดพระพุทธานุญาตและพระพุทธรูปปฏิมากรรมบางประการ เศรษฐีที่มีชื่อคุ้นหูและมักอ่านพบอยู่เสมอได้แก่ อนุตตบิณฑิกเศรษฐี ฐัญชัยเศรษฐี เมณฑกเศรษฐี ฯลฯ ส่วนเศรษฐีนี้วิสาขานั้น นอกจากจะได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นมหาอุบาสกที่สำคัญในการอุปถัมภ์พุทธศาสนาแล้ว ยังได้รับการยกย่องในคุณสมบัติอย่างอื่นอีกด้วย เช่น เป็นตัวอย่างความงามของหญิงเบญจกัลยาณี

ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษายบทบาทและหน้าที่ของเศรษฐีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา โดยศึกษาจากพระไตรปิฎก ซึ่งเป็นคัมภีร์หลักของพุทธศาสนาและคัมภีร์อรรถกถาเป็นเครื่องประกอบ

อนึ่ง เรื่องราวของเศรษฐีนั้นเป็นเรื่องที่น่าสนใจ น่าศึกษา เพราะเป็นผู้นำทางค่านิยมเศรษฐกิจในชุมชน โดยหน้าที่และอาชีพ เศรษฐีมีความใกล้ชิดกับชุมชนมากกว่าข้าราชการและพราหมณ์ และเป็นที่ยึดถือของชนทั่วไป ฉะนั้น เมื่อเศรษฐีนับถือพุทธศาสนาและให้การทำนุบำรุงพุทธศาสนาด้วยความศรัทธาเลื่อมใสอย่างแรงกล้า ก็น่าจะเป็นเหตุจูงใจอย่างหนึ่งที่ช่วยให้ประชาชนเกิดความเลื่อมใสและนับถือพุทธศาสนาตามไปด้วย นับเป็นการช่วยเผยแผ่พุทธศาสนาให้รวดเร็ววิธีหนึ่ง ที่นอกเหนือจากที่

พระพุทธเจ้าและสาวกเป็นผู้เผยแพร่เอง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาค้นคว้าอยู่ ๓ ประการ คือ

๑. เพื่อศึกษาค้นคว้า และรวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับเศรษฐกิจในสมัยพุทธกาล จากพระไตรปิฎก อรรถกถา และเอกสารอื่น ๆ

๒. เพื่อวิเคราะห์ถึงความสำคัญ หน้าที่ และบทบาทของเศรษฐกิจที่มีต่อพุทธศาสนาในสมัยนั้น

๓. เพื่อชี้ให้เห็นถึงความเลื่อมใสศรัทธาอันแรงกล้าของเศรษฐกิจที่มีต่อพุทธศาสนา โดยการอุปถัมภ์และทำนุบำรุงพุทธศาสนาอย่างเต็มที่ ดังจะเห็นได้จากการทำบุญถวายทานทั้งอาหาร ยา และสิ่งของเครื่องใช้เป็นประจำ ตลอดจนการสร้างวิหารถวาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเศรษฐกิจเป็นผู้มีส่วนช่วยให้พุทธศาสนาเจริญขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องบทบาทของเศรษฐกิจในพระไตรปิฎกนี้ ผู้วิจัยมุ่งจะศึกษาถึงเรื่องราวของเศรษฐกิจ โดยอาศัยหลักฐานและข้อมูลจากพระไตรปิฎกเป็นหลัก ซึ่งเป็นเรื่องราวในสมัยพุทธกาล อันเป็นช่วงระยะเวลาการเผยแพร่พุทธศาสนาของพระพุทธเจ้า สำหรับเนื้อความบางตอนที่คงการรายละเอียดเพิ่มเติม ก็ค้นคว้าจากอรรถกถาบางคัมภีร์ และหนังสืออื่น ๆ มาประกอบกัน ด้วยเหตุที่หลักฐานที่ค้นคว้าส่วนใหญ่เป็นคัมภีร์ทางพุทธศาสนา ดังนั้นเรื่องราวของเศรษฐกิจที่กล่าวถึงในวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยจะกล่าวในแง่ต่าง ๆ เช่น ความสนใจในการพิธีกรรมของเศรษฐกิจ การให้การอุปถัมภ์พระสงฆ์ในพุทธศาสนา การสร้างอารามถวายเป็นของสงฆ์ การออกบวชของเศรษฐกิจบางท่าน จนได้บรรลุอรหัตผลและเป็นเอตทัคคะ ฯลฯ ส่วนเรื่องอื่น ๆ อาทิ ความเป็นมาของเศรษฐกิจหรือฐานะของเศรษฐกิจในสังคมนั้น จะขอกล่าวเพียงสั้น ๆ เท่านั้น เพื่อเป็นการ

แนะนำให้มีความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้นเท่านั้น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

เนื่องจากวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นงานวิจัยที่ไ้รวบรวมเรื่องราวเกี่ยวกับบทบาทของเศรษฐกิจที่มีต่อพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล จากหลักฐานต่าง ๆ อันมีพระไตรปิฎกเป็นหลัก ซึ่งจะทำให้ผู้สนใจในการศึกษาได้ทราบถึงบทบาท หน้าที่ และความสำคัญของเศรษฐกิจในสมัยนั้น ว่าเศรษฐกิจมีส่วนช่วยให้แว่นแคว้นเจริญขึ้นในค่านต่าง ๆ ทั้งในค่านเศรษฐกิจ สังคม โดยเฉพาะในค่านการทำนุบำรุงพุทธศาสนา และแสดงให้เห็นถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เข้าถึงจิตใจของคนทุกระดับ รวมทั้งเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจมีโอกาสพึ่งธรรมชาติของพระพุทธองค์เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนา จึงยินดีให้การอุปถัมภ์ทำนุบำรุง และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อพุทธศาสนา จนทำให้พุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองในสมัยนั้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อผู้ที่จะศึกษาค้นคว้าเรื่องนี้ และเป็นแนวทางในการวิจัยถึงบทบาทของชนกลุ่มอื่นที่มีต่อพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล หรือใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบกับบทบาทของชนกลุ่มอื่นที่มีต่อพุทธศาสนาในสมัยเดียวกันได้

อนึ่ง เนื้อความบางตอนที่เรียบเรียงในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ จำเป็นต้องเรียบเรียงและสรุปเหลือเพียงข้อความสั้น ๆ ให้ตรงประเด็นตามที่ต้องการ ฉะนั้น ถ้าผู้สนใจจะศึกษาค้นคว้ารายละเอียดเพิ่มเติม ก็ค้นไ้ตามหลักฐานที่อ้างไว้ในเชิงอรรถ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเศรษฐกิจของอินเดียในสมัยพุทธกาล จากคัมภีร์ทางพุทธศาสนาและหนังสือต่าง ๆ โดยวิธีการยืคัมภีร์พระไตรปิฎกเป็นหลักในการค้นคว้า ถ้าเรื่องราวที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจตอนใดมีปรากฏในพระไตรปิฎกเพียงสั้น ๆ ไม่มีรายละเอียดแจ่มชัด ผู้วิจัยก็ค้นคว้าและหาข้อมูลเพิ่มเติมจากอรรถกถา และหนังสืออื่น ๆ มาประกอบเพื่อให้เนื้อความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แลวนำข้อมูลเหล่านั้นมา

วิเคราะห์ แยกแยะ รวบรวม และเรียบเรียงเป็นขั้นตอน ให้ทราบถึงความเป็นมา
บทบาท หน้าที่ และความสำคัญของเศรษฐกิจที่มีต่อพุทธศาสนาในสมัยพุทธกาล